

БИМ, БАМ..., БАН – когато гръм удари...

Четвъртък, 19 Ноември 2009 | FROGNEWS

▲ сградата на БАН

Около 500 "феодални старци" по дефиницията на финансовия министър Симеон Дянков ще бъдат пенсионирани от БАН.

Потвърди го и новият министър на образованието, младежта и науката Сергей Игнатов. Още в първото си изявление, след като встъпи на поста си, той обяви, че реформите в академията са закъснели с 20 години, независимо от факта, че БАН безусловно е национална ценност. С една уговорка: "Въпросът е тази национална ценност да не бъде музейна ценност". Което ще рече сериозна реформа и модернизирание.

Впрочем ръководството на БАН отдавна е наясно, че реформата е неотменима и безусловно предстояща. Разбиращи и неразбиращи гласове в нейна подкрепа се носят отдавна. Най-кресливи, естествено, са най-слабо познаващите както институцията, така и проблемите на учените в нея. Но, за да започне тя, се очаква и независимата, международна, външна оценка на всичките 69 научни звена в БАН – институти и лаборатории, която излиза буквално след дни – на 30 ноември.

Вероятно веднага след това ще се предприемат и действия, свързани с оптимизация на структурата и състава на академията. Не е тайна, че в **институтите на БАН има такива, в които учените не само не са се вясвали с месеци** (което не е толкова страшно, защото научният работник може да си пише и къщи, и по библиотеки), но по-лошото – има учени, които

години наред не са се допирали до наука, нямат творчески идеи, а писането на проект пък им е не просто тъмна, но и много далечна и непостижима Индия. Председателят на БАН акад. Никола Съботинов беше заявил преди време, че в никакъв случай няма да се допусне учени да бъдат съкращавани, защото България била с най-малък брой учени на глава от населението, т.е. заемаме едно от последните места сме в ЕС. Грешка! Груба грешка! Селекция би трябвало да има, при това персонална и то по заложи, а не по заслуги!

Международната оценка на академията започна всъщност още в началото на 2009 г. и бе организирана от Европейската научна фондация със седалище в Страсбург. 40 експерти взеха участие в оценяването, те бяха от различни страни от ЕС – от университети, от изследователски институти и центрове.

Европейската фондация оцени БАН в четири панела за различните научни области – за природо-научните, инженерните и математическите науки, за науките за земята, за биологичните науки, и за обществените и хуманитарните науки. Контролен панел пък наблюдава дейността на останалите четири. Резултатите от тези четири направления са обобщени в цялостен доклад, чиято информация обаче няма задължителен характер, т.е. чуждите експерти ще препоръчат отделни стъпки, за да се подобри ефективността на академията.

Институтите се оценяват в пет категории:

- **оценка "А"** ще получат онези, които са направили съществен принос в своята област и са признати за международни лидери в нея. "А" ще се дава за важен принос в съответната научна област, на институти, признати за международни партньори;
- **оценка "В"** ще се даде на институтите, чиято работа се откроява в международен план;
- **оценка "С"** е за качествена работа, която по принцип трябва да бъде продължена.

– **оценка "D"** ще получат институтите, постигнали некачествена работа или такава, повтаряща съществуващи резултати, или с дефекти в научния или в техническия подход. Т.е. категория автоматично дава знак, че работата на съответния институт няма смисъл да продължава, с други думи институтите с оценка "D" вероятно ще бъдат разформирани, но добрите учени в тях ще бъдат запазени.

Засега все още не е известно колко и кои институти ще попаднат в тази

категория. Оценката ще бъде свързана с тяхната пряка научна дейност и с приноса им за световната наука, но паралелно с това се прави и вътрешна оценка.

Акад. Н. Съботинов беше обявил, че дори и да се закрие един институт изцяло, неговата база ще се обедини с тази на друг и "няма да се остави нито един учен на улицата". В зависимост от оценките, които ще се получат от международния доклад, има различни варианти. За да започнат обаче сериозни реформи в БАН, със сигурност са необходими средства. **Мотивирането на младите хора** да останат на работа, свързано с повишение на заплатите им, е едно от важните условия, но и за пенсионирането на учени ще трябва да има достатъчно средства, за да им се изплатят по шест заплати.

Междувременно стана ясен и друг факт – **класациите на корпорация "Томсън" от САЩ, в които са оценени 4020 научни организации от цял свят. Тук БАН е класирана като институция на 630 място, Софийският университет заема място около 1300-то, а други български научни организации в класацията въобще няма.** А това класиране на БАН е постигнато, въпреки мизерните условия на труд и ниските заплати. Ето и някои цифри: средната заплата в БАН за научно-помощния персонал е 628 лева, а за учените – 791 лева. Най-високите заплати са професорските – около 900 лева. В БАН работят към 7500 души, от които учените са около 3600, останалите са инженерно-помощен персонал. Така изглеждат нещата дотук. Очевидно е, че гръм вече е ударил, че клишето БАН вече „няма да бъде същата“ е на път да се осъществи. Продиктувано и от глобалната криза, и от предизвикателствата на глобалната наука. Новият министър беше обявил в едно свое интервю, че структурата на академията била по-сложна от тази на египетските фараони, но тя трябвало да започне динамично да се променя, вкл. и броят на институтите да варира в зависимост от проектите, с които се занимават. Сега топката е в полето на самата БАН, а тази топка очевидно има твърде оскъдни размери. Защото е просто един сегмент от постната пица XS на финансовия министър С. Дянков. А т.нар. „феодални старци“, сред които несъмнено има големи имена, трябва да отиграят тази топка с младежко умение. **Защото не е номерът „когато гръм удари“, ехото му да заглъхне.** Особено след като претендираме да сме Европа.

д-р Светлин Апостолов